

Richtlijnen Jeugdhulp
en Jeugdbescherming

Richtlijnen Jeugdhulp
en Jeugdbescherming

Koers van het programma
2026-2029

November 2025

Auteurs: Paulien van Triest & Emma Verspoor

www.richtlijnenjeugdhulp.nl

BPSW
beroepsvereniging
van professionals
in sociaal werk

NIP
Nederlands Instituut
van Psychologen

nvo
nederlandse vereniging
van pedagogen en
onderwijskundigen

Nji
Nederlands
Jeugdinstituut

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	3
Het belang van een stabiele, professionele basis.....	3
Toename richtlijnen en kaders.....	4
Samen werken we aan kwaliteit	4
2. Analyse van de huidige situatie.....	5
Gebruik in de praktijk — groei, maar ook verschillen	5
Toegankelijkheid en bruikbaarheid — goede stappen, maar we zijn nog niet klaar.....	5
Beleving van de richtlijnen — steun in het werk of toetsingsmiddel?.....	6
Aansluiting op de praktijk — meer aandacht voor de context en preventie.....	6
Samenwerking en eigenaarschap — gedeelde verantwoordelijkheid is essentieel	6
3. De koers voor de komende jaren.....	8
Ontwikkelen	8
Verbinden	8
Kennis delen	9
Bijlage 1: Projectorganisatie Richtlijnen Jeugdhulp en Jeugdbescherming.....	9
Bijlage 2: Overzicht gesprekspartners en bijeenkomsten bij het schrijven van de koers	11

Inleiding

Hoe gaan we vanaf 2026 verder met de *Richtlijnen Jeugdhulp en Jeugdbescherming*?

Dat lees je in deze koers. Als basis gebruiken we het *Meerjarenplan 2021-2025*. Daarin lag de focus vooral op implementatie en toepassing van de richtlijnen. De komende periode staat in het teken van balans: we houden vast aan kwaliteit en continuïteit, maar hebben tegelijkertijd oog voor nieuwe maatschappelijke en inhoudelijke ontwikkelingen. De vraagstukken in de jeugdsector worden namelijk steeds complexer, en thema's als informele steun en cultuursensitief werken en vragen om meer aandacht.

In 2025 bestaan de *Richtlijnen Jeugdhulp en Jeugdbescherming* 15 jaar. In deze periode zijn er 18 richtlijnen ontwikkeld en herzien die onderdeel vormen van de professionele standaard van professionals in het jeugdveld. Ook het gebruik en de toepassing van de richtlijnen in de praktijk heeft afgelopen jaren veel focus gekregen.

De aankomende jaren zullen richtlijnen actueel en bruikbaar blijven als leidraad voor professionals in de praktijk. In 2029 beoordelen we of er een herijking van deze koers nodig is. Tot die tijd vertalen we de koers ieder jaar naar een jaarplan.

Het belang van een stabiele, professionele basis

De wereld van de jeugdhulp is volop in beweging. De *Hervormingsagenda Jeugd* en de aanbevelingen van de Commissie Van Ark benadrukken de noodzaak van meer ruimte voor vakmanschap, het ontzorgen van professionals en meer lokaal maatwerk. De druk op het jeugdzorgstelsel neemt toe, waardoor het nog belangrijker wordt om keuzes te maken. Professionals ervaren een groeiende prestatiedruk, de personeelstekorten worden groter en er is meer financiële druk en tekorten. Bovendien verschuift de benadering in de sector van een medisch model naar een aanpak die meer gericht is op normaliseren en het versterken van de sociale context. Denk daarbij aan integraal werken, informele steun bieden, cultuursensitief werken en aandacht voor diversiteit. Die omslag is nog niet in de hele sector zichtbaar. De richtlijnen moeten hierop inspelen, maar ook een stabiele, professionele basis blijven.

In een tijd van hervormingen en beweging kiezen we voor wat echt nodig is. Hierin hebben we oog voor het behouden van een sterke professionele standaard en stellen we ons tegelijkertijd een aantal vragen voor de toekomst: Hoe sluiten de richtlijnen aan bij de maatschappelijke ontwikkelingen en professionele ontwikkeling in de sector en het maatschappelijk veld? Welke positie en invloed hebben de beroepsverenigingen en het NJi hierin en wat vraagt het van andere partijen en professionals binnen de sector? Hoe draagt de kennis die ontwikkeld is bij aan het versterken van het professioneel handelen? En wat is het effect daarvan op de kinderen en gezinnen?

Toename richtlijnen en kaders

We zien ook dat het aantal richtlijnen en kaders in de sector in de afgelopen jaren is toegenomen. Dat zorgt soms voor overlap en onduidelijkheid voor professionals en organisaties. De komende jaren onderzoeken we daarom met andere partijen, zoals andere richtlijnontwikkelaars, beroepsverenigingen en cliëntenvertegenwoordigers hoe we voor meer samenhang kunnen zorgen.

Samen werken we aan kwaliteit

Deze koers is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met diverse partijen uit het veld. We verzamelden input bij praktijkprofessionals, cliëntvertegenwoordigers, ervaringsdeskundigen, opleidingen, wijkteams, KBL, VWS, NJi, de beroepsverenigingen NIP, NVO en BPSW, vertegenwoordigers van de VNG en Jeugdzorg Nederland. Samen met deze partners werken we aan richtlijnen die houvast bieden en bijdragen aan beter handelen in de praktijk.

Over de Richtlijnen Jeugdhulp en Jeugdbescherming

Het programma Richtlijnen Jeugdhulp en Jeugdbescherming bestaat sinds 2010. In de afgelopen vijftien jaar zijn veel resultaten geboekt en is het programma sterk ontwikkeld. De eerste tien jaar voerde het NJi het programma uit in opdracht van de beroepsverenigingen BPSW, NVO en NIP. Die periode leverde vijftien geautoriseerde richtlijnen en bijbehorende producten op. De afgelopen vijf jaar veranderde de structuur: het NJi werd budgethouder en eindverantwoordelijk voor de richtlijnen. De financiering van het programma kwam onder andere vanuit het ministerie van VWS. Het NJi en de beroepsverenigingen werken nauw samen aan de richtlijnen en zorgen dat de kwaliteit en de professionele standaard gewaarborgd is. De komende jaren houdt het programma dezelfde werkwijze als in het Meerjarenplan 2021-2025. Ook de projectorganisatie blijft hetzelfde. De beschrijving daarvan vind je in bijlage 1.

2. Analyse van de huidige situatie

Er is in de afgelopen jaren veel bereikt in het programma *Richtlijnen Jeugdhulp en Jeugdbescherming*. De richtlijnen ontwikkelden zich tot stevige kwaliteitsinstrumenten in het jeugd domein. Professionals zien de richtlijnen steeds meer als een waardevolle ondersteuning bij hun werk. De samenwerking met het veld is versterkt en professionals hebben betere toegang tot actuele, bruikbare kennis. Tegelijkertijd is er nog ruimte voor verbetering. In dit hoofdstuk geven we een overzicht van de belangrijkste resultaten tot nu toe en analyseren we de knelpunten en ontwikkelopgaven.

Gebruik in de praktijk — groei, maar ook verschillen

Over het algemeen zien we dat professionals steeds vaker bekend zijn met de richtlijnen en ze ook meer gebruiken. Om dat te stimuleren, organiseerde het programma onder andere webinars, bijeenkomsten en workshops. Toch bestaan er nog wel grote verschillen in hoe de richtlijnen in de praktijk door professionals worden ingezet. Niet alle professionals weten wanneer en hoe ze de richtlijnen moeten gebruiken. Zo nemen sommigen de richtlijnen standaard mee in het dagelijks handelen, terwijl anderen ze alleen gebruiken bij een crisis of wanneer een casus vastloopt. Ook zien we verschillen tussen beroepsgroepen: gedragswetenschappers gebruiken de richtlijnen bijvoorbeeld actiever dan uitvoerende professionals. Veel professionals weten wel dat ze bestaan, maar gebruiken ze beperkt of incidenteel vanwege bijvoorbeeld een gebrek aan tijd.

Ook zijn er verschillen tussen organisaties. Sommige organisaties hebben de richtlijnen standaard verwerkt in het eigen kwaliteitsbeleid, terwijl andere het gebruik van de richtlijnen vooral zien als de verantwoordelijkheid van de professional zelf. Vanuit het programma blijft daarom bereik en het gebruik van de richtlijnen in de praktijk een belangrijk aandachtspunt.

Toegankelijkheid en bruikbaarheid — goede stappen, maar we zijn nog niet klaar

De afgelopen jaren is flink geïnvesteerd in het toegankelijker maken van de richtlijnen. Er is gekeken naar een logische opbouw van de richtlijn en er zijn hulpmiddelen ontwikkeld voor het implementeren van richtlijnen. Ook is hard gewerkt aan een betere ontsluiting van de richtlijnen, zodat professionals de juiste informatie sneller kunnen vinden.

Toch blijft er behoefte aan kortere, visuele of digitale formats die direct in de praktijk gebruikt kunnen worden. Die wens heeft ook te maken met de beperkte tijd en ruimte die professionals ervaren om te zoeken naar kennis. Daarnaast zorgt de veelheid aan kaders en richtlijnen voor verwarring. Het kan het werk voor professionals onbedoeld complexer maken, waardoor de motivatie om met de richtlijnen te werken afneemt. Vanuit het programma vraagt dit om aandacht voor het werken aan meer samenhang.

Beleving van de richtlijnen — steun in het werk of toetsingsmiddel?

De richtlijnen zijn bedoeld om vakmanschap van professionals te ondersteunen. Maar in de praktijk worden ze soms ervaren als een toetsingskader bij klachten of toezicht. Dit kan leiden tot terughoudendheid in gebruik. Ook levert dit spanning op met het oorspronkelijke doel: het versterken van professioneel handelen. De richtlijnen moeten juist richting geven en handelingsruimte ondersteunen. Het is belangrijk dat alle partijen om de professionals heen de richtlijnen vanuit dit perspectief bekijken.

De komende jaren vraagt dit om blijvende communicatie over de doelstellingen van de richtlijnen vanuit het programma.

Aansluiting op de praktijk — meer aandacht voor de context en preventie

In de afgelopen jaren zijn meerdere richtlijnen herzien, om zo beter aan te sluiten bij inhoudelijke en maatschappelijke ontwikkelingen. Ook is ingezet op samenwerking en afstemming met andere programma's in het veld, zoals AKWA GGZ, ZonMw, NCJ, KJP en NVVP.

Verbetering blijft nodig. Het taalgebruik en de benadering binnen de richtlijnen zijn nog te veel gebaseerd op het klassieke medische model. In deze traditionele aanpak staan probleemgericht denken en de inzet van individuele en specialistische hulp centraal. Dit sluit niet goed meer aan bij de huidige visie op normaliseren en de-medicaliseren. Deze benadering is meer contextgericht, waarbij preventief handelen vaker centraal staat. De richtlijnen moeten bijdragen aan het versterken van het kind in zijn sociale omgeving. Systemisch en netwerkgericht werken moeten dan ook een belangrijkere rol krijgen in de richtlijnen. Daarnaast is er behoefte aan richtlijnen die beter inspelen op actuele thema's, zoals licht verstandelijke beperking (LVB), informele steun, systemisch werken, diversiteit en cultuursensitiviteit. Binnen het huidige programma zijn al stappen gezet naar dit ontwikkelingsgericht denken en dit zal de komende jaren een vervolg krijgen.

Samenwerking en eigenaarschap — gedeelde verantwoordelijkheid is essentieel

Het NJi en de beroepsverenigingen hebben afgelopen jaren een sterke positie opgebouwd en veel aandacht besteed aan het creëren van draagvlak en commitment rondom de richtlijnen. De samenwerking tussen het NJi en de betrokken beroepsverenigingen loopt goed en er is veel betrokkenheid.

De samenwerking met andere partijen - zoals gemeenten, opleidingen, VNG, Jeugdzorg Nederland, KBL en jeugdzorgorganisaties- willen we nog verder ontwikkelen. Ook de rolverdeling tussen al deze partijen vraagt nog om verduidelijking. Daarnaast ontbreekt er bij veel uitvoerende jeugdhulporganisaties het gevoel van eigenaarschap over de richtlijnen. De manier waarop en de mate waarin jeugdhulporganisaties aandacht besteden aan de richtlijnen verschilt enorm. Ook de manier waarop opleidingen de richtlijnen het curriculum verwerken is niet overal hetzelfde. Gedeeld eigenaarschap en commitment binnen het veld is belangrijk om de richtlijnen succesvol te implementeren. Dit onderwerp zal in samenspraak met KBL worden geagendeerd.

Conclusie en vooruitblik: ontwikkelen, verbinden en kennis delen

Er is een stevige basis is gelegd, maar er is ook nog genoeg ruimte voor verbetering. Professionals en organisaties waarderen de richtlijnen, maar vragen om meer aansluiting bij hun praktijk, bij maatschappelijke- en professionele ontwikkelingen en bij opleidingen. Ook is er een structurele samenwerking met het hele veld nodig.

De focus vanaf 2026 ligt op behouden wat goed werkt, terwijl we doorgaan met vernieuwen. Dat is een uitdaging in een sector die onder druk staat. Gemeenten kampen met tekorten binnen het sociaal domein en professionals worstelen met een hoge werkdruk. Keuzes maken is noodzakelijk, maar ook moeilijk. Want de richtlijnen bijhouden en actualiseren vraagt immers om tijd en zorgvuldigheid, terwijl de ontwikkelingen in het veld snel gaan. Dit brengt een spanning met zich mee, die vraagt om balans, geduld en doorzettingsvermogen.

Het doel blijft om de richtlijnen blijvend te laten bijdragen aan een samenhangende, gedragen en een actuele professionele standaard in de jeugdsector.

3. De koers voor de komende jaren

Vanaf 2026 bouwen we verder aan richtlijnen die professionals helpen, inspireren en richting geven. Daarbij streven we naar een werkwijze waarin professionals zich herkennen, ondersteund voelen en actief meedoen. Door samen te werken kunnen we de richtlijnen tot een vanzelfsprekend onderdeel maken van professioneel handelen en zo kinderen, jongeren en gezinnen nog beter helpen.

De koers focust zich de komende jaren daarom op deze drie samenhangende pijlers: ontwikkelen, verbinden en kennis delen.

Ontwikkelen

We geloven dat de richtlijnen structureel bijdragen aan vakmanschap en kwaliteit van handelen. Daarom blijven we investeren in het actueel houden van de richtlijnen. We ontwikkelen formats en taal die aansluiten bij de praktijk en de behoefte van professionals. Ook verbeteren en actualiseren we de richtlijnen continu op basis van praktijk, ervaring en wetenschap.

Het doel is om een evenwichtige set richtlijnen te creëren, die aansluit op de maatschappelijke en professionele ontwikkelingen in de sector. We streven niet naar méér richtlijnen, maar naar betere samenhang en meer harmonisatie met andere richtlijnen in het jeugd- en zorgdomein. Belangrijke thema's daarbij zijn preventie, informele steun, en systemisch en netwerkgericht werken.

Verbinden

Het NJi en de beroepsverenigingen hebben als gezamenlijk doel om de samenwerking met alle betrokken partners en professionals te versterken. Want de richtlijnen hebben alleen echt betekenis als ze gedragen worden door het hele veld. Dat vraagt om een nauwe samenwerking tussen professionals, opleidingen, organisaties en kennisinstututen. De rol van het NJi en de beroepsverenigingen is daarbij verbindend, aanjagend en (deels) faciliterend.

We zullen ook vanaf 2026 voortdurend investeren in het vergroten van draagvlak en betrokkenheid. Bijvoorbeeld door partijen samen te brengen, goede voorbeelden te delen en ontwikkeltrajecten aan te bieden. De samenwerking met Kwaliteit Blijvend Leren (KBL) zal de komende jaren ook steeds belangrijker worden. Implementatie en gebruik van de richtlijnen zijn wel een gedeelde verantwoordelijkheid. Zo zijn organisaties in het veld de plek voor het implementeren, toepassen en borgen van de richtlijnen in de praktijk.

Kennis delen

Professionals hebben behoefte aan betrouwbare, actuele en toegankelijke kennis om hun vakmanschap te versterken. De richtlijnen moeten daarom makkelijk te vinden, snel te begrijpen en direct toepasbaar zijn. De komende jaren willen we het gebruik van en het vertrouwen in de richtlijnen verder versterken. Onder andere via webinars, toegankelijke formats en andere hulpmiddelen. Ook stimuleren we uitwisseling van ervaringen, kennis en good practices uit het veld via platforms, leernetwerken en praktijk communities.

Bijlage 1: Projectorganisatie Richtlijnen Jeugdhulp en Jeugdbescherming

Overgenomen uit Meerjarenplan 2021-2025 en aangevuld in november 2025

De organisatiestructuur van het programma is zo eenvoudig mogelijk gehouden. Het Nederlands Jeugdinstituut en de beroepsverenigingen NVO, NIP en BPSW vormen samen de kern. Zij betrekken actief relevante partijen uit de jeugdsector om mee te denken en mee te doen. Ook netwerkorganisatie Kwaliteit Blijvend Leren (KBL) speelt hierbij een grote rol.

De vaste structuur bestaat uit een regiegroep, bestaande uit de directies van de vier kernpartners, en een kerngroep. De activiteitenteams voeren de activiteiten uit het jaarplan aan.

Regiegroep

De regiegroep bestaat uit de directies van de NVO, NIP, BPSW en het Nederlands Jeugdinstituut. Zij blikken aan het eind van ieder jaar samen terug, en stellen het jaarplan voor het volgende jaar vast.

Dit jaarplan vormt de kaderstelling en biedt een overzicht van de te ondernemen acties en activiteiten in dat jaar en welk budget dat vraagt.

Kerngroep richtlijnen

De kerngroep bestaat uit vertegenwoordigers van NVO, NIP, BPSW en de programmaleiding van het Nederlands Jeugdinstituut. Deze groep komt ongeveer vier keer per jaar samen. De leden van de kerngroep leveren input vanuit hun achterban, volgen de voortgang van de activiteitenteams, adviseren over de invulling of bijsturing van een activiteit en leveren ondersteuning als dat nodig is. Afhankelijk van de lopende projecten nodigt de kerngroep experts of vertegenwoordigers van andere partijen uit om mee te denken of te adviseren.

Activiteitenteams

De activiteitenteams werken gericht aan specifieke onderdelen van het programma. In de teams zitten vertegenwoordigers van de vier kernpartners en — als dat relevant is — andere partijen uit het veld.

Netwerk en stakeholders

De programmaleiding van het NJi, beleidsmedewerkers van de beroepsverenigingen en de activiteitenteams onderhouden de contacten met diverse instellingen, organisaties en betrokkenen. Zij worden uitgenodigd actief mee te denken en bij te dragen.

Procescoördinatie en budgetbeheer

Programmaleider van het Nederlands Jeugdinstituut, ondersteund door de project assistent.

Bijlage 2: Overzicht gesprekspartners en bijeenkomsten bij het schrijven van de koers

14 november 2024	NVO: Damla Keskin
18 november 2024	NIP: Welmoet Gerritsen, Hilbert Fleddéus en Liv Possen
26 november 2024	BPSW: Jan Willem Bruins en Britt Kiene
1 december 2024	VWS: Annemarieke Taal en Rochelle Postma
3 december 2024	NJi: Rutger Hageraats en Ans van de Maat
14 december 2024	KBL: Karlijn Stals en Joanneke Krämer
24 februari 2025	NJi BPSW, NVO, NIP
17 maart 2025	Brede sessie met professionals en clientvertegenwoordigers
25 maart 2025	Brede sessie met professionals
2 april 2025	Hogeschool Utrecht: Ronald Boer
11 april 2025	VNG: Maarten van de Hoonard
12 mei 2025	Jeugdzorg Nederland: Florian Bootsma
19 mei 2025	Stichting Kindperspectief: Martine Tobé